

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kirjasto käden ulottuvilla

Raportti suomalaisella viittomakielellä tehdystä opasvideosta
Kuopion kaupunginkirjaston palveluista ja käytöstä

Ronja Hämäläinen ja Sinna Saastamoinen

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutusohjelma (240 op)

toukokuu / 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Ronja Hämäläinen ja Sinna Saastamoinen	Sivumäärä 33 ja 1 liitesivua
Työn nimi Kirjasto käden ulottuvilla – Raportti suomalaisella viittomakielellä tehdystä opasvideosta Kuopion kaupunginkirjaston palveluista ja käytöstä	
Ohjaavat opettajat Tytti Koslonen ja Juha Manunen	
Työn tilaaja Kuopion kaupunginkirjasto	
Tiivistelmä <p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tilaaja on Kuopion kaupunginkirjasto. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa opasvideo suomalaisella viittomakielellä Kuopion kaupunginkirjaston palveluista ja käytöstä. Video on tekstitetty suomeksi ja englanniksi. Video kuvattiin kirjaston tiloissa helmikuussa 2018 ja se käsittelee ainoastaan Kuopion kaupunginkirjaston tarjontaa. Video julkaistiin Kuopion kaupungin YouTube-kanavalla huhtikuussa 2018. Opasvideo voi mahdollisesti edistää omalta osaltaan Kuopion kaupunginkirjaston saavutettavuutta ja esteettömyyttä.</p> <p>Aloitimme opinnäytetyöprosessin tutustumalla Kuopion kaupunginkirjastoon ja sen sisältöön. Tilaajan toiveiden pohjalta käsikirjoitimme videon suomeksi, jonka jälkeen käänsimme käsikirjoituksen suomalaiselle viittomakielelle. Sen jälkeen kuvasimme ja editoimme videon, johon liitimme myös tekemämme suomen- ja englanninkieliset tekstitykset.</p> <p>Kehittämistehtävämme tässä opinnäytetyössä oli kirjallinen toiminnan kuvaus siitä, kuinka prosessi eteni ja millaisia asioita videota toteuttaessa tuli ottaa huomioon.</p>	
Asiasanat viittomakieli, kirjastot, kirjastonkäyttö, esteettömyys, saavutettavuus, video	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Interpreting & Linguistic Accessibility

ABSTRACT

Author Ronja Hämäläinen and Sinna Saastamoinen	Number of Pages 33 and 1 appendix
Title Library at Your Fingertips – A Report about the Process of Making an Instructional Video in Sign Language about the Services and Use of Kuopio City Library	
Supervisors Tytti Koslonen and Juha Manunen	
Subscriber Kuopio City Library	
Abstract <p>The subscriber for our thesis is Kuopio City Library. Purpose of the thesis was to produce an instructional video about the services and use of Kuopio City Library. The video is in Finnish Sign Language and subtitled both in Finnish and English. The video was filmed in Kuopio City Library in February 2018 and was published on Kuopio City YouTube channel in April 2018. The services presented in the video apply only to Kuopio City Library. This thesis aims to possibly forward accessibility.</p> <p>We first came acquainted with Kuopio City Library and the services it provides. We made a script to the video based on our subscriber's wishes. After that we translated the script into Finnish Sign Language. Then we filmed and edited the video and added subtitles to it both in Finnish and English.</p> <p>The development project of this thesis was a written description of the process, how it proceeded and what kind of things you need to consider when making an instructional video.</p>	
Keywords sign language, libraries, library use, non-impediment, accessibility, video	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPASVIDEON LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Toiminnallisen opinnäytetyön aiheen valinta ja taustat	7
2.2 Kehittämistehtävä ja tavoite	8
3 OPASVIDEON KÄSIKIRJOITUKSEN LAATIMINEN	10
3.1 Opasvideon perusteena toimiviin lähdemateriaaleihin tutustuminen	11
3.2 Käsikirjoituksen tekstilaji ja tyyli	14
3.3 Käsikirjoituksen kirjoittaminen	15
4 OPASVIDEON TEKNINEN TOTEUTTAMINEN	17
4.1 Opasvideon harjoittelu ja suunnittelu	18
4.2 Opasvideon kuvaaminen ja editointi	20
4.3 Opasvideon tarkistuttaminen ja korjaus	25
4.4 Opasvideon tekstittäminen suomeksi ja englanniksi	25
4.5 Opasvideon jakaminen ja käyttöönotto Kuopion kaupunginkirjastossa	28
5 POHDINTA	29
LÄHTEET	32
LIITE 1. YouTube-linkki opasvideoon	34

1 JOHDANTO

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa opasvideo suomalaisella viittomakielellä Kuopion kaupunginkirjaston tarjoamista palveluista sekä niiden käytöstä. Viittomakielisen materiaalin tuottamisen seurauksena voimme mahdollisesti kehittää Kuopion alueen kirjastojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Esteettömyydellä tarkoitetaan yhdenvertaisuutta ja palveluiden saatavuutta riippumatta esimerkiksi henkilön vammasta tai erityistarpeesta (Invalidiliitto 2018). Tämän opinnäytetyön tilaaja on Kuopion kaupunginkirjasto. Kuopion kaupunginkirjasto on yksi Kuopion 13:sta lähikirjastosta ja sijaitsee Maaherrankadulla Kuopion keskustassa. Lähikirjastojen lisäksi Kuopion alueella on kirjastoautoja ja yksi potilaskirjasto. (Kuopion kaupunginkirjasto 2017.)

Tuotettuun tuotteeseen viitataan tässä raportissa nimellä opasvideo tai video. Kyseinen video on tekstitetty myös suomeksi ja englanniksi. Tämä opinnäytetyö on siis toiminnallinen opinnäytetyö, joka koostuu toiminnallisesta käytännön osuudesta eli produktista ja työn kulkua kuvaavasta kirjallisesta raportista (Vilka & Airaksinen 2003, 9). Opinnäytetyön produktina on viittomakielinen opasvideo Kuopion kaupunginkirjaston käytöstä ja palveluista ammatilliseen käyttöön. Opinnäytetyön kehittämistehtävä on kirjallinen toiminnan kuvaus siitä, kuinka prosessi etenee ja minkälaisia asioita sen edetessä ja videota toteuttaessa tulee ottaa huomioon.

Opasvideo on kuvattu Kuopion kaupunginkirjaston tiloissa. Video sisältää kirjaston sisätilojen ja aineiston esittelyä, lainaus- ja palautusautomaattien toiminnan konkreettista näyttämistä ja muiden palveluiden, kuten lukukoiratoiminnan, esittelyä. Videon kesto on 6 minuuttia 32 sekuntia. Kuopion kaupunginkirjastolle tehty opasvideo on julkaistu Kuopion kaupunginkirjaston YouTube-kanavalla. Video on kaikkien nähtävillä, ja Kuopion kaupunginkirjasto määrittelee itse videon esilläoloajan. Internet-linkki opasvideoon löytyy liitteestä 1. Videon kohderyhmä on pääasiassa suomalaista viittomakieltä käyttävät ja osaavat henkilöt, mutta tekstityksen ansiosta kohderyhmään voivat kuulua myös esimerkiksi englanninkielentaitoiset maahanmuuttajat.

Vastaavanlaista opinnäytetyötä ei ole tehty aiemmin, mutta Viittomakielisestä kirjastosta löytyy Kirjasto kaikille -julkaisu (n.d.), jossa Suomen kirjastopalveluista kerrotaan yleisellä tasolla. Kyseinen julkaisu olikin yksi keskeisimpiä lähteitä tämän opinnäytetyön tekemisessä ja videon käsikirjoittamisessa. Tätä opinnäytetyötä voivat tulevaisuudessa hyödyntää kirjastotyöntekijät tai esimerkiksi viittomakielialan opiskelijat, jotka tekevät vastaavanlaisia opasvideoita mille tahansa taholle tai toimintaympäristölle.

Tässä raportissa kuvataan mahdollisimman tarkasti ja kattavasti sitä, minkälaisia vaiheita opinnäytetyöprosessiin kuului, mitä vaiheisiin sisältyi sekä minkälaisia ongelmia prosessissa ilmeni. Raportti on jaettu työvaiheittain neljään suurempaan kokonaisuuteen. Luvussa 2 kerromme työn taustoista ja tavoitteista, luvussa 3 opasvideon käsikirjoittamisesta ja suunnittelusta sekä luvussa 4 videon teknisestä toteutuksesta ja lopullisen videon jakamisesta yleisölle. Viimeinen osio, luku 5, koostuu yhteenvetomaisesta pohdinnasta, jossa käsittelemme opinnäytetyöprosessiamme ja siitä saatua palautetta kokonaisuutena.

2 OPASVIDEON LÄHTÖKOHDAT

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön produktina on viittomakielinen opasvideo Kuopion kaupunginkirjaston käytöstä ja palveluista ammatilliseen käyttöön. Kyseinen video on tekstitetty sekä suomeksi että englanniksi ja se on nähtävillä Kuopion kaupunginkirjaston internet-sivuilla. Termillä viittomakieli viitataan tässä opinnäytetyössä Suomessa käytettävään suomalaiseen viittomakieleen. Suomalainen viittomakieli on arviolta noin 5000 kuuron äidinkieli ja noin 7000 kuulevan suomalaisen käyttämä kieli (Kotimaisten kielten keskus 2018). Tässä luvussa kerrotaan opinnäytetyön taustat ja tavoitteet.

2.1 Toiminnallisen opinnäytetyön aiheen valinta ja taustat

Idea opinnäytetyöhön syntyi lehtorin vinkistä. Alun perin opinnäytetyö oli tarkoitus tehdä ERNOD-hankkeelle. Hankkeen tarkoitus oli edistää nuorten yhdenvertaisuutta mediaa ja digitaalisuutta apuna käyttäen. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Oy 2017.) Hankkeen tavoite oli tuottaa verkko-opasmateriaali ja toteuttaa koulutus kirjastotyöntekijöille liittyen viittomakielisten ja kuulovammaisten kohtaamiseen. Kyseinen hanke päättyi kuitenkin jo syksyllä 2017. Meillä oli siitä huolimatta mielenkiintoa toteuttaa opinnäytetyö kyseisestä aiheesta, joten pohdimme lehtorin kanssa, kuka voisi mahdollisesti olla halukas tilaamaan tämän tyyllisen opinnäytetyön. Lähdimme kehittämään ajatusta eteenpäin ja myöhemmin otimmekin yhteyttä suoraan Kuopion kaupunginkirjaston kirjastotoimenjohtaja Päivi Savinaiseen, joka ilmaisi kiinnostusta opinnäytetyöideallemme. Hän ohjasi meitä ottamaan yhteyttä kirjaston asiakas- ja kokoelmapäällikkö Minna Koistiseen, jonka kanssa sovimme tapaamisen. Tapaamisessa esitimme erilaisia ideoita kirjaston henkilö- ja asiakaskuntaa hyödyntämään. Opinnäytetyöprosessissamme oli mukana myös palvelupäällikkö Liisa Rossi, joka vastaa esimerkiksi lukukoira toiminnasta. Tilajamme oli kaikkein eniten kiinnostunut viittomakielistä opasvideosta, joka edistäisi kirjaston saavutettavuutta ja esteettömyyttä. Koistisen mukaan tämänkaltaiselle tuotteelle heillä oli eniten tarvetta, sillä Kuopion kaupunginkirjastolla ei ollut entuudestaan viittomakielisille suunnattua materiaalia. Saavutet-

tavuuden lisäämiseksi ja edistämiseksi tilaaja ehdotti myös videon kaksikielistä tekstitystä. Näin ollen opasvideo saavuttaisi helpommin myös englantia osaavat kirjaston asiakkaat, esimerkiksi maahanmuuttajat, vaikkakaan tämä ei ole opinnäytetyömme pääkohderyhmä.

Pian tilaajan kanssa pitämämme palaverin jälkeen saimme tietää, että Viittomakielinen kirjasto olikin juuri julkaissut samantyyllisen viittomakielisen oppaan kirjastojen palveluista ja käytöstä yleisesti. Tämä sai meidät pohtimaan, onko opinnäytetyöaiheemme liian samankaltainen jo julkaistun materiaalin kanssa. Tapasimme asian tiimoilta lehtorimme, jonka kanssa pohdimme opinnäytetyömme tulevaisuutta ja tarpeellisuutta. Lehtorin mielestä jo julkaistu materiaali ei estäisi opinnäytetyömme etenemistä, mutta hän suositteli meitä pitämään palaverin tilaajan kanssa varmuuden vuoksi. Näin myös teimme, eikä tilaajakaan nähnyt jo julkaistun materiaalin olevan haitaksi opinnäytetyöllemme. Tilaaja ehdottikin, että painottaisimme omassa työssämme nimenomaan Kuopion kaupunginkirjaston tarjoamia palveluita ja tekisimme juuri heidän asiakkailleen kohdennetun opasvideon. Näin ollen opasvideo olisi asiakaslähtöisempi Kuopion kaupunginkirjastoa käyttäville henkilöille ja toisi esille enemmän Kuopion kaupunginkirjaston omia palveluita, joiden pariin asiakkaiden toivotaan löytävän.

2.2 Kehittämistehtävä ja tavoite

Tavoitteemme oli tuottaa suomalaisella viittomakielellä viitottu opasvideo Kuopion kaupunginkirjaston palveluista ja käytöstä. Opasvideon tarkoituksena on helpottaa pääasiassa viittomakieleltä käyttävien asiakkaiden kirjaston tiloihin tulemistä sekä eri osastojen ja palveluiden löytämistä, kun he ovat voineet tutustua kirjaston tarjontaan etukäteen omalla kielellään. Tämän seurauksena video voi mahdollisesti olla osana kehittämässä Kuopion alueen kirjastojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta ja lisätä viittomakielellä löydettävää materiaalia internetiin.

Pyrimme siihen, että tuotettu video olisi monikäyttöinen sen kohderyhmää ajatellen. Tähtäsimme myös siihen, että toteutettu materiaali olisi hyödyllinen ja vastaisi juuri niihin tarpeisiin ja toiveisiin, joita Kuopion kaupunginkirjastolla tällä hetkellä on. Näitä

ovat esimerkiksi lainaus- ja palautusautomattien käytön ohjeistaminen sekä suomalaisella viittomakielellä tuotetun materiaalin lisääminen Kuopion kaupunginkirjaston internet-sivuille. Halusimme tuoda työssämme esille myös muita kirjaston tarjoamia palveluita, kuten urheiluvälineiden ja lautapeliin vuokraamista, jotka voivat olla monelle käyttäjälle vielä uusia ja tuntemattomia. Tämä oli myös yksi tilaajamme toiveista. Tilaajamme halusi, että mainitsisimme videolla Kuopion kaupunginkirjaston tarjoamista palveluista ja mahdollisuuksista, jotka eivät välttämättä ole ihmisille vielä kovin tuttuja.

Suomalaisen viittomakielen taidon käyttäminen ja hyödyntäminen opinnäytetyössä oli meille merkittävää ammatillisuutemme kannalta. Meitä kiinnosti myös tuottaa viittomakielialaa hyödyttävä ja kehittävä työ, joka toimisi samalla kohderyhmälleen kattavana ja helposti internetissä saatavilla olevana tietopakettina. Koemme mahdollisten ennakkoluulojen kumoamisen ja viittomakielitietouden levittämisen oleellisena osana työprosessiamme, koska opintojemme myötä meistä on tulossa tulkkausalan ammattilaisia. Vaikka sosiokulttuurinen näkemys kuuroista onkin myönteinen ja heidän kulttuuriaan arvostava, kokevat kuurot usein yhteiskunnan suhtautuvan heihin ennakkoluuloisesti (Wikman 2000, 14–15). Näin ollen tunsimme myös viittomakieliselle opasvideolle olevan kysyntää myös asiakaslähtöisestä näkökulmasta ajateltuna.

Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa on tehty toiminnan kuvaus siitä, kuinka prosessi etenee ja minkälaisia asioita sen edetessä ja videota toteuttaessa tulee ottaa huomioon. Toimintaa kuvataan eri vaiheiden edetessä ja kerrotaan, millaisia asioita on otettu kussakin työvaiheessa huomioon. Kirjallisessa osiossa kuvataan myös menetelmät sekä erilaiset tietokoneohjelmat, joita opinnäytetyöprosessin aikana ja opasvideota tehdessä ja editoidessa on käytetty. Kuvaamme koko opinnäytetyöprosessiamme selkeällä prosessikaaviolla (Kuva 1).

Kuva 1. Kaavio opinnäytetyöprosessista

Kuten Kuvasta 1 näkyy, opinnäytetyöprosessimme jakautuu kolmeen selkeään osaluueeseen: opinnäytetyöprosessin suunnitteluun, produktin eli opasvideon toteuttamiseen ja opinnäytetyöraportin kirjoittamiseen.

3 OPASVIDEON KÄSIKIRJOITUKSEN LAATIMINEN

Tässä luvussa käsitellään käsikirjoituksen laatimiseen liittyviä seikkoja aina opasvideon perusteena toimiviin materiaaleihin tutustumisesta valmiin käsikirjoituksen laatimiseen saakka. Kerromme, kuinka aloitimme opasvideon käsikirjoittamisen, kuinka valitsimme videolle tyylin ja miten videon rakenne muotoutui.

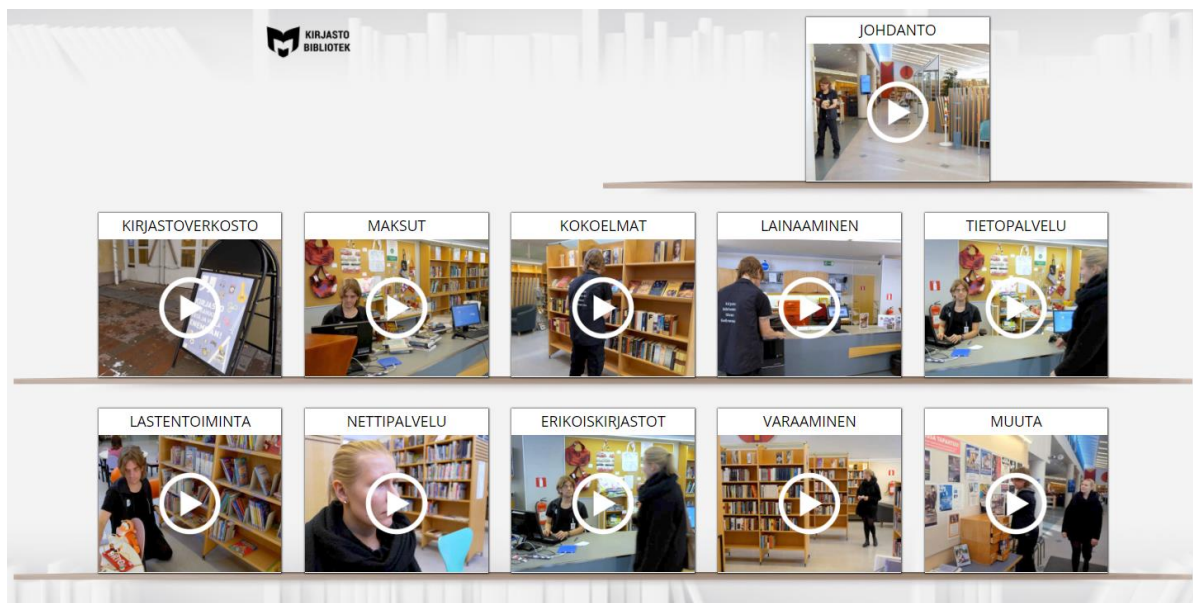
Videon kuvaamista varten oli ensin laadittava hyvä perusta ja suunnitelma kuvausprojektille. Olimme kirjanneet tilaajan toiveet videon sisällöstä ylös, joten näiden toiveiden pohjalta aloitimme työstön. Listasimme paperille kaikki ne aiheet ja ympäristöt, jotka halusimme tuoda videossa esille. Niihin kuului lopullisestakin videosta löytyvät aiheet,

kuten lainausautomaattien ja palautusautomaattien esittely, osastojen esittely, kirjaston ympäristön kuvaaminen sekä pelien ja urheiluvälineiden lainausmahdollisuudesta kertominen. Videon lopullinen ja toteutunut rakenne näkyy Kuvassa 2. Meidän tuli myös hieman aikatauluttaa prosessiamme, jotta kaikkiin työvaiheisiin riittäisi aikaa. Alkuperäinen aikataulumme oli tutustua erilaisiin materiaaleihin sekä tehdä videon käsikirjoitus ja kuvata koko video syksyllä 2017. Näin ollen keväälle 2018 jäisi videon editointi ja tekstitys sekä prosessin kirjaaminen lopulliseksi opinnäytetyöksi.

Prosessi kulku jatkui tilaajan toiveiden pohjalta koottujen ajatusten kirjaamisesta lähdemateriaalien etsimiseen ja niihin tutustumiseen. Sen jälkeen valitsimme videon käsikirjoitukselle tarvittavan tyylin eli sen, miten haluaisimme esitellä videolla itsemme ja Kuopion kaupunginkirjaston. Hyvä ja kattavasti suunniteltu käsikirjoitus antoi vahvan pohjan videon kuvaamiseen ja helpotti näin kuvausprosessia.

3.1 Opasvideon perusteena toimiviin lähdemateriaaleihin tutustuminen

Keskeisin materiaali käsikirjoituksen laatimisessa oli aiemmin mainittu Viittomakielisen kirjaston julkaisema opasvideo ”Kirjasto kaikille – Mitä jokaisen tulee tietää kirjastosta?”. Kyseinen julkaisu esittelee jokaisen kirjaston käyttöön liittyvän aihepiirin erikseen omina videoinaan. Videot on liitetty yhteen alustaan, josta katsoja voi klikata haluamaansa aihepiiriä ja videota (Kuva 2).

Kuva 2. Näkymä Viittomakielisen kirjaston julkaisusta

Pystyimme hyödyntämään tätä verkkolähdettä poimiessamme tärkeimpiä mainittavia asioita opasvideoomme ja sen käsikirjoitukseen. Halusimme kuitenkin tekemämme videon olevan kyseisestä julkaisusta poikkeava, koska halusimme tuottaa yhden kokonaisen ja ytimekkään videon, johon sisällyttäisimme kaiken tiedon. Emme myöskään pitäneet ajatuksesta luoda yhtä alustaa monelle pienelle videolle. Tämä olisi tuonut liikaa monimutkaisuutta omaan visioomme yksinkertaisesta ja helposti katsottavasta tietopaketesta sekä vaatinut meiltä liikaa teknistä osaamista. Hahmottelimme oman työmme tarinamaiseksi kokonaisuudeksi yhden eheän videon muotoon. Yhdestä ja samasta videosta löytyisi siis kaikki tuottamamme tieto, eikä erillisiä lyhyitä videoita tarvitsisi klikkailla. Saimme Viittomakielisen kirjaston julkaisemasta oppaasta myös hyviä vinkkejä videon viittomakieliseen käännökseen. Saimme lainattua esimerkiksi käännösvastineita kirjastoalan sanastoon ja ideoita siihen, minkä tyylliset viittomat ovat sopivia kyseisenlaiseen opasvideoon ja minkälaista tyyliä käsikirjoituksessa voimme noudattaa.

Tärkeä lähde opinnäytetyöprosessissamme oli myös Kuopion kaupunginkirjaston omat internet-sivut. Löysimme sieltä kattavasti luotettavaa tietoa kirjaston aineistosta, palveluista ja käytösäännöistä. Kuopion kaupunginkirjaston internet-sivut on myös käännetty englannin kielelle, joten saimme sieltä käännösapua englanninkielisten

tekstitysten tekemiseen. Kun tapasimme tilaajaa opinnäytetyöprosessin alussa, saimme lähtiessämme mukaan myös runsaasti paperisia esitteitä esimerkiksi kirjaston omiin käytösääntöihin sekä kirjastokortin hankkimiseen liittyen. Kuopion kaupungin kirjaston internet-sivujen lisäksi hyödynsimme myös näitä esitteitä, kun kartoitimme kirjaston käyttöön liittyviä tärkeimpiä asioita opasvideon käsikirjoitusta varten. Kuopion kaupunginkirjastolla on myös oma paperinen selkokielineen opas kirjaston palveluista ja käytöstä. Kyseiseen selkokielineeseen on tiivistetty yksinkertaistetulla suomen kielellä oleellimmat asiat, jotka asiakkaan on hyvä tietää kirjaston käytöstä ja palveluista. Kuopion kaupunginkirjaston internet-sivujen, saamiemme esitteiden, selkokielineen oppaan sekä tilaajan toiveiden pohjalta oli helppo lähteä rakentamaan monipuolista käsikirjoitusta opasvideolle.

Opinnäytetyömme ja sen tavoitteen saavuttamisen kannalta hyödynsimme myös Suomen Kuntaliiton julkaisemaa Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus -verkkójulkaisua. Meidän näkökulmamme opinnäytetyön ja opasvideon toteuttamiseen oli nimenomaan saavutettavuuden edistäminen kirjastoympäristössä. Kyseisestä Kuntaliiton julkaisusta saimme meitä ohjaavaa tietoa siihen, kuinka vähemmistöryhmien ja kielivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, kuten kuulovammaisten ja viittomakielisten, kohtaaminen on huomioitu esimerkiksi erilaisissa kirjaston tapahtumissa ja tiloissa sekä viestinnässä. Halusimme kyseistä julkaisua lukiessamme ja siihen perehtyessämme saada käsityksen siitä, kuinka monin eri tavoin esteettömyys ja saavutettavuus voidaan huomioida kirjastoissa. Opinnäytetyöprosessia aloittaessamme meillä ei ollut tietoa siitä, minkälaisen asioiden huomioonottamista esteettömyyden edistäminen vaatii. Näin ollen saimme tästä julkaisusta hyviä vinkkejä ja uusia näkökulmia myös oman ammatillisuutemme kehittämiseen ja yleistietoutemme kartuttamiseen. Meitä yllätti, että kirjastojen saavutettavuudesta on tehty näinkin laaja ja ohjeistava julkaisu, sillä asiaan koulutusohjelmamme myötä perehtyneinä saavutettavuuteen liittyvät asiat ovat tulleet meille jo kuin itsestäänselvyyksiksi. Kyseisessä julkaisussa on esimerkiksi otettu huomioon laajasti eri ryhmiin kuuluvat ihmiset eri tavoilla. Jo käsitteissä on avattu hyvin erilaiset apuvälineet sekä erilaiset vähemmistöryhmät. Mielestämme julkaisussa oli otettu hyvin huomioon monet vähemmistöryhmät myös fyysisten esteiden, kuten kuurouden tai sokeuden ulkopuolelta. Näihin kuuluvat esimerkiksi seksuaalivähemmistöt ja monikulttuuriset perheet.

Viittomakielen ja kääntämisen näkökulmasta tärkeimpiä lähteitä opinnäytetyöhöme ja siihen kuuluvaan käännösprosessiin olivat Suomen viittomakielten verkkosanakirja Suvi sekä SignWiki – Suomalaisen viittomakielen wikisanakirja. Näistä kahdesta verkkosanakirjasta pystyimme tarkistamaan sekä puuttuvat että jo oppimamme ja osaamamme viittomat. Olemme tottuneet käyttämään näitä kahta viittomakielen verkkosanakirjaa koko koulutuksemme ajan, joten löysimme etsimämme käännösvastineet kyseisistä sanakirjoista pääosin nopeasti ja mutkattomasti.

3.2 Käsikirjoituksen tekstilaji ja tyyli

Opasvideon tyyliksi kaavailimme helposti lähestyttävää ja rentoa, mutta kuitenkin asiallista ja informatiivista kokonaisuutta. Päätimme jo ennen käsikirjoituksen kirjoittamista, että pitäytyisimme tuttavallisessa tyylissä, jolloin videota olisi mukavampi katsoa. Emme halunneet videosta liian vakavaa ja selostavaa, koska halusimme tyyliltään helposti lähestyttävän ja hyväntuulisen videon edistävän myös omalta osaltaan Kuopion kaupunginkirjaston saavutettavuutta. Käytimme käsikirjoituksessamme esimerkiksi tervehdystä ”moi” tervehdyksen ”hyvää päivää” sijaan, sillä tämänkin kaltainen ratkaisu tuo jo katsojaa lähemmäs videon sisältöä. Päätimme käyttää videolla myös katsojalle kohdennettuja kysymyksiä ja tokaisuja, kuten ”Oletko käynyt täällä aikaisemmin?” ja ”Tule, mennään katsomaan!”, sillä näin video tuntuu katsojasta henkilökohtaisemmalta ja siihen on helpompi samaistua.

Käsikirjoitusta kirjoittaessa meidän tuli miettiä myös viittomakielen näkökulmaa ja sen asettamia vaatimuksia (kts. luku 4.1). Koimme tärkeäksi tuoda ne asiat ja elementit, jotka olimme kirjoittaneet käsikirjoitukseen suomen kielellä, esille myös viittomakielisessä videossa. Näihin asioihin lukeutui esimerkiksi ilmeiden miettiminen ja hallinta. Halusimme, että viittoja tuntuu pehmeältä ja ystävälliseltä ja viittomistyyli on rauhallinen. Koimme myös hymyilevät kasvot oleelliseksi elementiksi helposti lähestyttävyyden ja ystävällisyyden lisäämiseksi. Kuulevien ihmisten kulttuurissa asiat ilmaistaan verbaalisesti eli sanallisesti, kun taas viittomakielessä ilmeet ja eleet ovat oleellinen osa kielioppia ja ne tuotetaan näkyville visuaalisesti eli näköaistilla havaittavaksi (Laine

2006, 238). Näin ollen meidän tuli miettiä, minkälaisilla suomenkielisillä ilmaisuilla pysyimme luomaan opasvideoon haluamamme tyylin ja kuinka saamme samat elementit siirtymään myöhemmin myös viittomakieliseen ilmaisuun.

3.3 Käsikirjoituksen kirjoittaminen

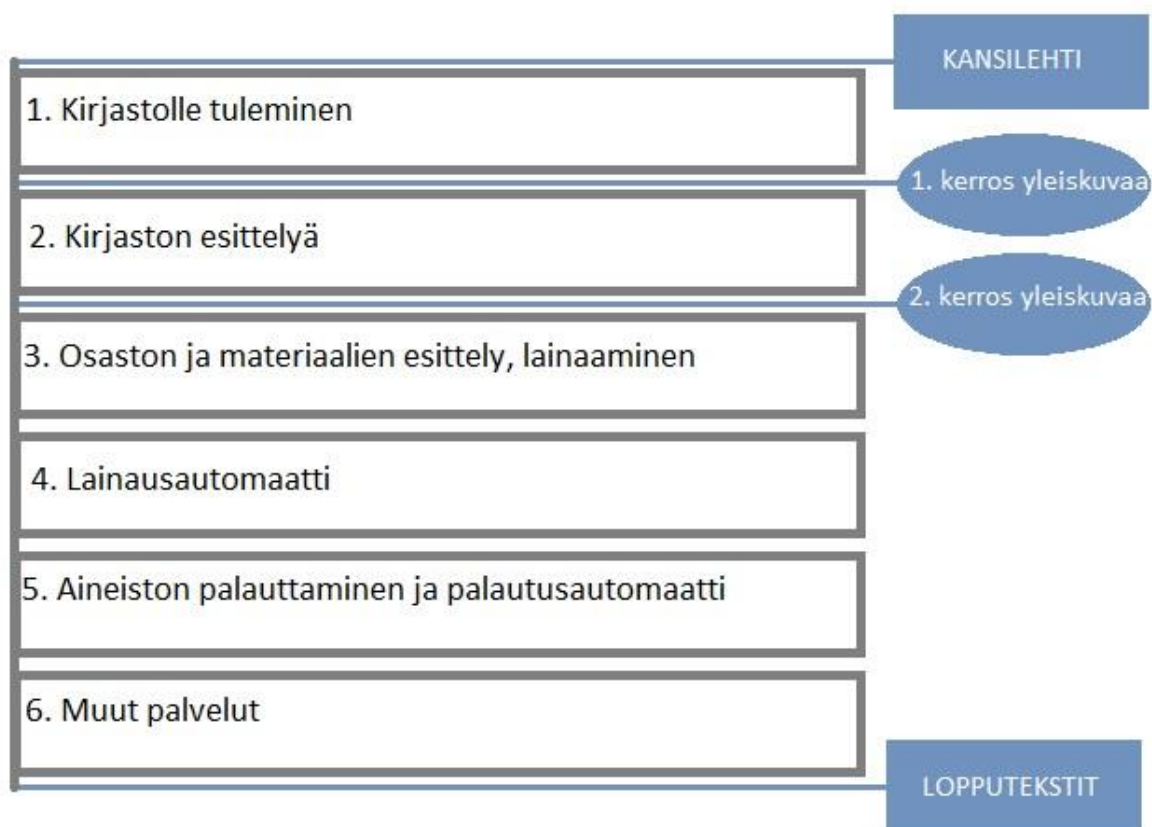
Aloitimme hahmottelemaan opasvideon käsikirjoitusta kartoitettuumme opinnäytetyön tilaajalta sitä, minkälaisia asioita tilaaja haluaa videolla olevan. Näitä asioita olivat esimerkiksi lainaus- ja palautusautomaattien toiminnan kuvaus ja osastojen esittely. Otimme myös selvää aiemmin mainitusta Viittomakielisen kirjaston julkaisemasta opasvideosta, minkälaiset asiat ovat olennaisia kirjaston käyttäjille ja mistä voimme videolla kertoa. Yleisen tiedon lisäksi mietimme, minkälaisia palveluita videolla voi esitellä, joita muut kirjastot eivät välttämättä tarjoa samalla tavalla kuin Kuopion kaupunginkirjasto. Kuopion kaupunginkirjastolla on esimerkiksi oma maskotti, lukukoira Sylvi. Sylvi on kääpiömäyräkoira, joka on toiminut Kennelliiton kouluttamana lukukoirona jo vuodesta 2013 (Rossi 2018). Lukukoirat työskentelevät pääosin kirjastoissa ja niiden tehtävä on olla esimerkiksi ääneen lukemaan opettelevan lapsen seurana ja turvana (Kennelliitto 2017). Sylvi toimii myös Kuopion kaupungin hyvinvointilähettiläänä ja hänestä kirjoitetaan myös Kuono kirjassa -blogia. Koska Sylvi on tunnettu hahmo Kuopion kaupunginkirjastoon liittyvässä toiminnassa ja mainonnassa, halusimme tuoda Sylvin ja lukukoira-toiminnan esille myös opasvideossa.

Kirjoitimme käsikirjoituksen suomen kielellä. Hahmottelimme paperille ilmaisuja ja lauseita melko rennolla ja meille sopivimmalla lähestymistavalla. Kun teimme käsikirjoitusta, pyrimme tiivistämään tekstiä niin, ettei videosta tulisi liian pitkä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan olisimme kertoneet videolla myös Kuopion kaupunginkirjaston ala-aulassa järjestettävistä vaihtuvista taidenäyttelyistä. Olisimme myös mahdollisesti esitelleet kirjaston eri osastoja tarkemmin. Jouduimme kuitenkin luopumaan näistä suunnitelmista ja jättämään nämä kaksi asiaa pois käsikirjoituksesta, sillä tällöin video olisi kestänyt liian kauan. Mitä tahansa videota katsoessa katsojan kiinnostus loppahtaa yleensä tietyssä pisteessä, joten mitä lyhyempi video on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä ihmiset katsovat sen loppuun asti (Ruedlinger 2012). Noin 2-10 minuutin pituinen lyhyehkö video lisää ja edistää myös asiakasystävällisyyttä (Visualaccess

2017). Kun video on tarpeeksi ytimekäs ja informatiivinen, katsoja katsoo videon todennäköisimmin loppuun asti.

Kun olimme valinneet, mitkä asiat ja palvelut haluamme sisällyttää videoon, kirjoitimme käsikirjoituksen puhtaaksi. Kun olimme saaneet käsikirjoituksen tiivistettyä ja koottua, aloitimme kääntämään luomaamme tekstiä suomalaiselle viittomakielelle. Etsimme viittomia käännökseemme verkkosanakirjoista, kuten Suomen viittomakielten verkkosanakirja Suvista sekä SignWiki – Suomalaisen viittomakielen wikisanakirjasta. Käytimme myös tässä kohtaa omaa tulkikoulutuksen aikana oppimaamme viittomakielen taitoa, sillä tekstistä löytyi myös meille tuttuja viittomia ja ilmaisuja. Suurin osa viittomista löytyi melko vaivattomasti, mutta haastaviksi koimme sellaiset viittomat, joille on monta eri viittomavastinetta eli synonyymia. Tällöin pohdimme viittomien ja ilmaisujen semanttisia merkityksiä, mikä helpotti viittoman valintaa. Semantiikka tarkoittaa viittomien, lauseiden ja sanojen merkityksiä ja niiden tarkastelua eri asiayhteyksissä (Hytönen & Rissanen 2006, 23; Valli, Lucas, Mulrooney & Villanueva 1992, 151). Mietimme siis tarkkaan, minkälaisen viestin haluamme milläkin viittomalla välittää. Ne viittomat, joita emme tiedäneet tai löytäneet sanakirjoista, pyrimme kuitenkin korvaamaan mahdollisimman vastaavilla viittomilla, sillä tiesimme saavamme vielä apua viittomakieliseltä lehtorilta kääntämisen suhteen.

Hahmottelimme lopullisen videon rakennetta moneen kertaan ja mietimme myös, missä järjestyksessä materiaalia olisi loogisinta kuvata. Tulimme siihen lopputulokseen, että kaikkein järkevintä on esitellä opasvideolla ensin oleelliset asiat siirtymällä suuremmasta kokonaisuudesta edelleen pienempään kokonaisuuteen. Tämä toteutui esittelemällä ensin kirjaston tilat, sitten kertomalla, mitä kirjastossa voi tehdä ja lopuksi kertomalla kirjaston tarjoamista muista palveluista. Halusimme myös, että opasvideon kohtaukset olisivat kronologisessa eli ajan mukaan etenevässä järjestyksessä suhteessa siihen, kuinka kirjastossa asioidaan. Toisin sanoen emme halunneet esitellä kirjastolainan palauttamista ennen kuin olimme näyttäneet, kuinka se lainataan. Seuraavassa kaaviossa (Kuva 3) kuvataan lopullisen videon rakennetta sisällöltään ja järjestykseltään.

Kuva 3. Opasvideon rakenne

Kuten Kuvasta 3 näkyy, olemme jakaneet opasvideon rakenteen kuuteen eri aihealueeseen kronologisessa järjestyksessä. Sinisellä pohjalla näkyvät myös kansilehden, kirjaston yleiskuvien sekä lopputekstien paikat videolla.

4 OPASVIDEON TEKNINEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa kerrotaan opasvideon teknisestä toteuttamisesta kokonaisena prosessina videon harjoitteluvaiheesta sen julkaisuun asti. Halusimme, että tuottamamme opinnäytetyön opasvideo koostuisi erinäisistä kohtauksista eri puolilla kirjastoa, jotka sitten liitettäisiin tiiviiksi ja informatiiviseksi kokonaisuudeksi. Valitsimme kuvaamiseen Canon Legria HF200 -merkkisen videokameran, koska se oli oppilaitoksemme puolesta vapaasti lainattavissa oleva videokamera. Käytimme kuvaamisessa apuna myös kolmijalkaa eli säädettävää jalustaa, johon videokameran sai liitettyä tukevasti ilman,

että videokuva tärähtelisi häiritsevästi, kuten pelkän käden varassa kuvattaessa. Videot tallentuivat muistikortille, josta siirsimme ne editointivaiheessa tietokoneen kovalevylle. Opasvideon eri versioita jakaessamme, katsellessamme ja käsitellessämme käytimme internetissä toimivaa YouTube-videopalvelua. Tässä luvussa kerromme, kuinka opasvideo muotoutui suunnitelmasta ja käsikirjoituksesta editoinnin kautta lopulliseen muotoonsa ja kuinka videoon lopuksi tekemämme suomen- ja englanninkieliset tekstitykset syntyivät.

4.1 Opasvideon harjoittelu ja suunnittelu

Ennen konkreettista kuvaamisen aloittamista halusimme, että natiivi viittomakielinen eli äidinkieleltään suomalaista viittomakieltä käyttävä lehtorimme tarkastaisi tekemämme viittomakielisen käännöksen. Näin ollen päätimme kuvata raakaversion eli ensimmäisen epävirallisen version videostamme ja jakaa sen sähköisesti lehtorimme kanssa. Päätimme jo käsikirjoitusta tehdessämme, ettemme lähtisi kuvaamaan videon raakaversiota kirjaston tiloihin heti ensimmäisellä kerralla, sillä tiesimme, että videon oikeakielisyys tulee vielä tarkistuttaa viittomakielisellä lehtorillamme. Näin ollen viitottu teksti ei välttämättä tulisi olemaan lopullinen. Säästimme myös aikaa, eikä meidän tarvinnut tehdä erillisiä valmisteluja tai toimenpiteitä kuvauksia varten, kun kuvasimme raakaversion kotioloissa. Raakaversion kuvattuamme saimme myös osviittaa siitä, kuinka pitkä lopullisesta videosta tulisi. Tilaajamme pyysi meitä kiinnittämään huomiota siihen, että video olisi pituudeltaan mahdollisimman lyhyt, mutta sisällöltään informatiivinen ja ytimekäs. Raakaversion pituudeksi tuli 6 minuuttia 20 sekuntia, jonka ajattelimme olevan lopullisen videon ehdoton maksimipituus. Koimme, että ehtisimme esitellä kaiken tarvittavan tässä ajassa, mutta videosta ei tulisi kuitenkaan liian pitkä katsojalleen.

Kuvattuamme raakaversion ja ladattuamme sen YouTubeen, lähetimme linkin videoon viittomakieliselle lehtorillemme, joka tarkisti videon oikeakielisyyden ja antoi korjaus- ja muutosehdotuksia. Suurin osa lehtorimme antamista korjausehdotuksista liittyi viittomien tarkkuuteen, esimerkiksi viittomien toistoihin ja käsimuotoihin. Käsimuodot ovat erilaisia sormien ja sormiyhdistelmien asentoja, ja ne ovat yksi olennainen piirre viitto-

makielen kielioppia (Hytönen & Rissanen 2006, 21). Myös yhden viitotun virkkeen sanajärjestys oli vaikeasti ymmärrettävä, joten lehtorimme ehdotti, kuinka virkkeen voisi viittoa ymmärrettävämmin ja niin, että sen pohjimmainen merkitys tulisi esille ja ymmärretyksi. Hän ohjeisti meitä myös kiinnittämään huomiota väärin valittuihin viittomiin ja eri merkityksiin, esimerkiksi siihen, tarkoittameko viittomalla TILAISUUS tilaisuutta vai tapahtumaa.

Korjaus- ja muutosehdotukset läpikäytyämme teimme tarvittavat muutokset käsikirjoitukseen ja kirjoitimme sen uudelleen puhtaaksi. Harjoittelimme yhdessä tekstin oikeakielistä viittomista, jotta lopullinen video olisi mahdollisimman virheetön. Viikkoa ennen opasvideon ensimmäisen virallisen, kirjaston tiloissa kuvatun, version kuvaamista ilmoitimme tilaajalle päivämäärät, jolloin olisimme tulossa kuvaamaan videota kirjaston tiloihin ja ympäristöön. Näin varmistimme kirjaston työntekijöiden olevan tietoisia siitä, mitä teemme kirjaston tiloissa kameran kanssa.

Etukäteisvalmisteluihin kuului näiden lisäksi myös muun muassa videokameran ja muistikortin varaaminen koululta sekä vaatetuksen miettiminen ja valinta. Halusimme vaatetuksen olevan neutraali ja yksivärinen, jotta se erottuisi kuvauspaikan mukaan vaihtuvasta taustasta. Olemme tulkikoulutuksen aikana oppineet, että räikeänvärinen tai kuviollinen vaatetus saattaa häiritä viittomisen seuraamista, sillä viittojan kädet hukuvat helposti sekavaan kuosiin. Noudatimme videota suunnitellessamme myös viittomakielisten verkkovideoiden vaatimusprofiilia, esimerkiksi kontrastin sekä käsien ja kasvojen selkeän näkyvyyden osalta (Visualaccess 2017). Yleensä myös jännitys näkyy ihmisen vartalon liikkeistä ja asennosta, joten kiinnitimme huomiota myös vartalon asentoon. Asennon on oltava tarpeeksi jämäkkä, sillä myös se vaikuttaa viittomakielen ilmaisuun vahvasti (Röslöf & Veitonen 2006, 170). Harjoittelimme viittomakielistä käännöstä myös useaan otteeseen ennen kuvaamista, jotta saisimme karsittua epävarmuuden ja jännityksen pois. Näin minimoimme myös sen mahdollisen näkymisen. Videon kohtaukset olimme suunnitelleet kuvaavamme käsikirjoituksen mukaan etenevässä aikajärjestyksessä, sillä pysyisimme paremmin mukana siinä, mitkä kohtaukset olimme jo kuvanneet. Pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta tämä suunnitelma onnistui, ja videoiden jäsentely kuvaamisen jälkeen oli myös näin helpompaa.

Pohdimme opasvideota suunnitellessamme sitä, esiintyisikö videolla molemmat vai vain toinen meistä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan ajattelimme, että olisi tasapuolisempaa, mikäli molemmat meistä viittoisivat videolla. Päädyimme kuitenkin vain yhteen viittojaan, koska koimme videon olevan tällöin selkeämpi ja tasapainoisempi. Jos viittoja olisi ollut kaksi, video olisi mielestämme saattanut olla hieman rauhaton. Saimme myös jaettua vastuualueet paremmin, kun toinen meistä keskittyi pelkästään viittomiseen ja esiintymiseen ja toinen kuvaamiseen sekä tekstin tarkistamiseen viittomisen aikana. Meillä kahdella oli myös erilainen näkemys esimerkiksi videon kuvaamisesta ja huomasimme myös kuvaustyyliemme poikkeavan. Myös viittoessa käsialamme ja esiintymistyyliimme ovat erilaisia: esimerkiksi toinen meistä on vasenkätinen, joten myös se olisi vaikuttanut videon yleisilmeeseen. Pelkäsimme, että lopputulos olisi voinut olla levoton ja erot liian huomattavia, mikäli olisimme sotkeneet toisistaan poikkeavia tyylejä keskenään. Mielestämme oli siis hyvä pitää yhtenäinen linja niin viittomisen kuin kuvaamisenkin suhteen ja välttää turhaa riskinottoa. Lopullisessa videossa viitto Sinna Saastamoinen ja videon on kuvannut Ronja Hämäläinen.

4.2 Opasvideon kuvaaminen ja editointi

Videon lopullisen version kuvasimme Kuopion kaupunginkirjaston tiloissa, sillä tarkoituksemme oli kertoa kohdennetusti Kuopion kaupunginkirjaston palveluista ja ympäristöstä ja esitellä niitä. Myös kirjaston tilojen fyysinen näyttäminen tekee opasvideosta visuaalisesti informatiivisemman. Halusimme myös näyttää lainaus- ja palautusautomaattien toiminnan konkreettisesti, sillä oli tilaajamme toive, että asiakas pystyisi palaamaan automaattien käyttöön tarvittaessa myös myöhemmin.

Varasimme opasvideon kuvaamiseen kolme peräkkäistä arkipäivää. Tavoitteemme oli saada materiaali kasaan näiden kolmen päivän aikana, mutta olisimme tarvittaessa voineet käydä kuvaamassa mahdollisia epäonnistuneita kohtauksia myös muina päivinä. Saimme kuitenkin kohtaukset kuvattua onnistuneesti tavoiteajassa yhtä kohtausta lukuun ottamatta. Kyseisessä kohtauksessa esittelimme lainausautomaatin toimintaa, mutta kohtaus epäonnistui kameran huomattavan heilahduksen takia. Kohtaus kesti vain muutaman sekunnin, joten se oli helppo käydä kuvaamassa myös hieman myöhemmin.

Kuopion kaupunginkirjasto on meille entuudestaan tuttu paikka, joten osasimme miettiä myös mahdollisia kuvauskulmia ja -paikkoja etukäteen. Haastavina koimme muutamien kuvauspaikkojen valinnan niin, että valotus ja tausta olisivat sopivia videon luonteeseen. Myös vaihteleva asiakkaiden määrä kirjaston tiloissa osoittautui hieman haastavaksi. Vaikka julkisilla paikoilla kuvaaminen onkin sallittua (Rikoslaki 2000/531 §6), emme halunneet videolla näkyvän asiakkaita tunnistettavasti, sillä koimme sen olevan opasvideon informatiivisuuden kannalta häiritsevää. Kuitenkin esimerkiksi yleiskatsausten kuvaaminen kirjaston auloista niin, ettei asiakkaita olisi näkynyt lainkaan, oli lähestulkoon mahdotonta. Kärsivällisyys kuvaamisen kanssa olikin tärkeää, sillä kuvaaminen oli mahdollista vain kirjaston aukioloaikoina. Koska asiakasmäärä vaihteli kellonajan mukaan, saimme kuitenkin rauhallisina hetkinä kuvattua tarvittavaa materiaalia. Mielestämme myös muutamat kohtaukset, joissa asiakkaita näkyi tunnistamattomana, toivat videoon aitouden tuntua.

Päätimme kuvata videot yksi aihepiiri kerrallaan. Kuvasimme kuitenkin myös sisällöltään täysin samoja videopätkiä vaihtelevasti kirjaston eri tiloissa, jotta saisimme lopullista opasvideota kootessamme enemmän vaihtoehtoja, mistä valita. Tämä osoittautuikin hyväksi ratkaisuksi, sillä osa kuvatusta materiaalista oli kielellisesti hieman virheellisiä tai muuten epäonnistuneita. Esimerkiksi yksi videopätkä oli taustaltaan ja tunnelmaltaan lopulliseen opasvideoon sopiva, mutta myöhemmin tietokoneelta kyseistä videopätkää katsoessamme, huomasimme videon valaistuksen olevan mielestämme vihertävän keltainen ja näin ollen liian poikkeava muusta kuvatusta materiaalista (Kuva 4). Sen sijaan sisällöltään täysin sama videopätkä eri tilassa kuvattuna oli parempi valinta lopulliseen opasvideoon (Kuva 5).

Kuva 4. Vihertävän keltainen valotus

Kuten Kuvasta 4 näkyy, on kohtauksen valotus hieman synkkä ja vihertävä. Myös tausta on häiritsevä ja sekava. Tämä kuvauspaikka ei ollut valotukseltaan johdonmukainen muiden kuvauspaikkojen kanssa ja erottui videosta liian häiritsevästi. Kuvassa 5 näkyvä kirkkaampi valotus tuo viittojan kädet selkeämmin esiin ja on samanlainen videon muiden kohtausten kanssa.

Kuva 5. Tavallinen valotus

Käytimme videoiden editointiin iMovie-ohjelmaa, sillä se on pätevä ja monipuolinen ohjelma lyhytelokuvien editointiin ja jakoon Apple-tietokoneilla (Apple Inc. 2017). Ohjelman käyttö oli meille opintojen ansiosta entuudestaan tuttua. Tämä myös helpotti editointiohjelman valintaa. Vaikka videopätkien järjestys lopullisessa opasvideossa oli meille jo käsikirjoituksen myötä selvä, olimme kuitenkin kuvanneet myös yleiskatsauksia kirjaston tiloista, joiden lopullisia paikkoja emme olleet suunnitelleet etukäteen. Päätimme kuvata yleiskatsaukset vain yhdestä kohtaa kutakin kerrosta, ettei jokaisen osaston erikseen kuvaaminen syrjäyttäisi videon pääsisältöä eli kirjaston palveluiden esittelyä ja veisi liikaa aikaa. Yleiskatsaukset kirjaston ala- ja yläkerrasta on kuvattu paikoissa, joita kirjaston asiakas ei voi ohittaa käynnillään, joten koimme niiden näyttämisen tärkeäksi. Päätimme, että katsaus kirjaston alakerrasta tulisi heti videon alkuun. Tämä näkymä on sama kuin kirjaston tiloihin pääovesta saavuttaessa. Näin katsoja saa heti tiedon siitä, mistä kerroksesta ja mistä kohtaa kirjastoa opasvideo ja kirjaston esittely alkaa. Samoin yläkerran tilojen katsaus tulee juuri ennen kuin yläkerran sisällöstä kerrotaan. Näin katsoja saa myös visuaalisen tiedon siitä, miltä kerrokset näyttävät ja mitä niistä löytyy. Tämä ratkaisu myös jäsentää videota palveluiden kerrokseen jakautumisen mukaan.

Editointivaiheessa mykistimme videoista äänet, kuten taustahälinän, ja leikkasimme videopätkien aluista ja loppuista turhat hukkasekunnit pois. Muokkasimme myös videopätkien valkotasapainoa toistensa kanssa yhtenäisemmäksi, jotta kirjaston eri tilojen vaihtelevat valaistukset eivät eroaisi toisistaan niin huomattavasti ja etteivät ne näin ollen häiritsisi kokonaiskuvaa. Sen jälkeen liitimme editoidut videopätkät yhteen yhdeksi valmiiksi kokonaisuudeksi.

Saatuamme videon kokonaiseksi, teimme videoon myös kansilehden ja lopputekstin. Teimme molemmat kuvat Microsoft Paint -ohjelmaa hyödyntäen. Microsoft Paint on piirto- ja kuvankäsittelyohjelma, joka löytyy Windows-käyttöjärjestelmää käyttävistä koneista (Maxwell n.d.). Tilaajamme oli toivonut, että videolla näkyisi yleisten kirjastojen uusi tunnus (Kuva 6), joten se oli luontevaa lisätä kansilehteen Kuopion kaupunginkirjaston tunnuksen (Kuva 7) lisäksi.

Kuva 6. Yleisten kirjastojen tunnus (Kirjastot.fi 2017)

Yleisten kirjastojen tunnus on Suomessa yleisesti käytössä oleva tunnus, jota käytetään helpottamaan kirjastojen tunnistamista eri tilanteissa ja paikoissa (Kirjastot.fi 2017).

Kuva 7. Kuopion kaupunginkirjaston tunnus (Kuopion kaupunginkirjasto 2017)

Opasvideon kansilehdessä on myös tervetuloivotus Kuopion kaupunginkirjastoon. Halusimme kansilehden olevan selkeä ja ytimekäs sekä pätevä johdattelu opasvideoon. Lopputekstissä sen sijaan halusimme mainita kyseessä olevan opiskelijoiden tekemä opinnäytetyö Kuopion kaupunginkirjastolle. Humanistisen ammattikorkeakoulun tunnuksen lisäksi lopputekstissä näkyy myös tekijöiden sekä koulutusohjelman nimi. Kansilehteä ja lopputekstiä lopulliseen opasvideoon liittäessämme kiinnitimme huomiota siihen, että katsoja ehtii lukea niissä olevat tekstit ilman, että videokuvaa tarvitsee pysäyttää erikseen.

4.3 Opasvideon tarkistuttaminen ja korjaus

Lisäsimme opasvideon ensimmäisen valmiin version YouTubeen. Lähetimme videon YouTube-linkin jälleen viittomakieliselle lehtorillemme, jotta hän pystyi tarkistamaan opasvideon kieliasun vielä kertaalleen. Olimme sopineet etukäteen, että äidinkieltään viittomakielinen lehtori tulisi tarkistamaan oikeakielisyyden ja ymmärrettävyyden videostamme myös sitten, kun se olisi valmis. Ensimmäisestä kirjaston tiloissa kuvastusta versiosta puuttui kohta, jossa esiteltiin lainausautomaatin toimintaa, sillä huomasimme editointivaiheessa kyseisen videopätkän epäonnistuneen. Kyseisessä kohtauksessa ei kuitenkaan ollut ollenkaan viittomista, joten pystyimme kuvaamaan ja liittämään kyseisen kohtauksen videoon vasta myöhemmin videon muiden kohtausten kieliasun tarkistuttamisen jälkeen. Ajattelimme kuvata myös mahdollisia muita korjauksia vaativia kohtauksia myöhemmin uudelleen, mikäli lehtorimme näin suosittelisi. Kun saimme palautteen viittomakieliseltä lehtoriltamme, hän totesi videon olevan hyvä, eikä hän huomannut siinä merkittäviä virheitä, jotka olisivat vaikeuttaneet ymmärtämistä. Näin ollen meidän ei tarvinnut enää korjata jo kuvattua materiaalia, sillä kieliasu oli hyväksytty. Kävimme kuvaamassa ainoastaan aiemmin epäonnistuneen kohtauksen, jossa esitellään lainausautomaatin toimintaa. Sen jälkeen liitimme puuttuneen kohtauksen videoon ja kokonaisuus oli tekstityksiä vaille valmis.

4.4 Opasvideon tekstittäminen suomeksi ja englanniksi

Tekstitimme videon sekä suomeksi että englanniksi. Käytimme alkuperäistä käsikirjoitusta suomenkielisten tekstitysten tekemiseen. Mietimme, kuinka saamme tiivistettyä asiakokonaisuudet niin, että tekstitettyinä yksi kokonaisuus mahtuisi vain yhdelle riville. Tekstitettyissä videoissa ruudussa saa olla korkeintaan kaksi riviä tekstiä (Pöntys 2016, 138), ja koska teimme tekstitykset kahdella eri kielellä, tuli niiden näkyä ruudussa samaan aikaan. Tämä tarkoittaa, että tilaa tekstitykselle oli ainoastaan yksi rivi yhtä kieltä kohden.

Myös tekstityksen nopeuden eli lukuajan muokkaaminen oli haastavaa. Yhteen tekstiriviin tuli mahtua pitkähkö viitottu asiakokonaisuus, jonka tuli kuitenkin olla kirjoitettu tarpeeksi lyhyeksi, jotta katsoja ehtii lukea tekstityksen ennen sen vaihtumista. Kahden

eri kielen täsmälleen samat käännösvastineet voivat olla toisistaan hyvin poikkeavan pituisia (Ishida 2007). Viittomakielessä voidaan myös hyödyntää suurempia kielikuvia ja ilmaista jotkin asiat lyhyemmin kuin suomen kielessä (Kotimaisten kielten keskus 2018). Näin ollen kahden erikielisen tekstityksen rytmittäminen keskenään sekä niiden tasapainottaminen viitotun tekstin kanssa oli haastavaa.

Kun olimme saaneet suomenkieliset tekstitykset tehtyä, aloitimme kääntämään niitä englanniksi. Käänsimme tekstitykset ensin vapaasti omaa kielitaitoamme käyttäen. Ne sanat, joille emme löytäneet englanninkielistä käännösvastinetta, etsimme MOT-sana-kirjasta ja Kuopion kaupunginkirjaston englanninkieliseltä internet-sivuilta. MOT-sana-kirja on kielityökalu, jolla voi oikolukea kirjoitetun englanninkielisen tekstin (MOT Online 2018). Kuopion kaupunginkirjaston internet-sivuja käyttäen saimme esimerkiksi lainaus- ja palautusautomaatille englanninkieliset käännösvastineet, joita myös Kuopion kaupunginkirjasto käyttää sivustollaan itse. Tekstityksiä tehdessämme huomasimme, että jotkin asiakokonaisuudet on vaikea tiivistää englanniksi niin, että ne ovat ymmärrettäviä. Suoraan sanasta sanaan kääntäminen ei tuonut luontevaa lopputulosta englanninkielisiin tekstityksiin, joten muutamissa kohdissa meidän täytyi sanoa asiat hieman eri tavalla englanniksi kuin suomeksi. Suomenkieliset lauseet saattoivat tästä johtuen olla myös huomattavasti lyhempiä ja helpompia tiivistää yhdelle riville kuin englanninkieliset. Tämä näkyy myös videossa välillä siten, että meidän piti katkaista liian pitkä virke kahdeksi eri aikaan ruudulla näkyväksi lauseeksi selkeyden ja helpon luettavuuden takaamiseksi.

Alun perin valitsimme tekstityksen tekemiseen iMovie-ohjelman, jolla olimme myös editoineet videon. Tässä ohjelmassa havaitsimme kuitenkin ongelmaksi sen, ettemme saaneet haluamaamme televisio-ohjelmien kaltaista ohjelmatekstityksen näköistä tekstitystä. Halusimme tekstityksen olevan selkeästi kahdella eri rivillä, sillä ruudussa tuli näkyä sekä suomen- että englanninkieliset käännökset samaan aikaan.

Kokeiltuamme muutamia eri ohjelmia, päädyimme käyttämään Windowsin Elokuvatyökalua, sillä olemme aikaisemmin käyttäneet sitä muissa projekteissa ja tiesimme kyseisestä ohjelmasta löytyvän tekstitysmahdollisuuden. Elokuvatyökalu on Windows-käyttöjärjestelmiä käyttäville tietokoneille luotu ohjelma, jolla käyttäjä pystyy muokkaa-

maan kuvaamia videoita (Microsoft 2018). Aloitettuumme tekstitysprosessin huomasimme, ettei kyseisessä ohjelmassa pystynytään valitsemaan mustaa ääriiviivaa valkoiselle fontille, kuten televisio-ohjelmien tekstityksissä yleensä on. Halusimme fontin olevan selkeästi ja helposti luettavissa sekä sen erottuvan vaihtelevasta taustasta. Ratkaisimme ongelman vaihtelemalla tekstityksen väriä mustan ja valkoisen välillä riippuen aina kyseisen kohtauksen taustaväristä. Olimme ehtineet tekstittää suurimman osan videosta, kunnes ohjelma kaatui teknisen vian vuoksi ja tehdyt tekstitykset katosivat tietokoneelta. Tämän johdosta vaihdoimme varmuuden vuoksi tietokonetta. Huomasimme, että uudella tietokoneella oli asennettuna Elokuvatyökalun uusin versio. Tässä versiossa fontin ääriiviivaa ja sen leveyttä pystyi muokkaamaan, joten saimme aikaiseksi selkeän ja alun perin toivomamme lopputuloksen. Näin ollen tekstitys on videon alusta loppuun selkeä ja johdonmukainen, eikä fontin väri vaihtele häiritsevästi pitkin videota. Valitsimme tekstin fontiksi lihavoidun Arialin, sillä siinä kirjaimet erottuvat hyvin toisistaan myös, vaikka teksti olisi pientä. Arialin kirjaimet ovat yksinkertaisia ja neutraaleja.

Tekstittäminen oli haastavaa, sillä jokainen tekstirivi piti miettiä ulkoasultaan ja lukuajaltaan erikseen. Jokaisen rivin kirjoittamisen jälkeen katsoimme kyseisen kohdan useaan kertaan, jotta saimme tekstityksen päättymään juuri oikeaan aikaan. Osa virkkeistä piti myös katkaista kesken ja jakaa kahteen peräkkäiseen lauseeseen, jotka näkyvät ruudulla eri aikaan. Jotta katsoja ymmärtää kahden erillisen lauseen olevan yksi kokonainen virke, erotimme toisiinsa liittyvät lauseet ajatusviivalla. Tämä tuo myös selkeyttä ja rytmiä videon tekstityksiin, eivätkä tekstiritvit ole tarpeettoman pitkiä. Mikäli emme olisi jakaneet pitkiä virkkeitä kahteen osaan, ne eivät olisi mahtuneet yhdelle riville. Tässä tapauksessa tekstitykset olisivat vieneet kuvasta pystysuunnassa liikaa tilaa ja tekstitys olisi tästä johtuen saattanut peittää viittomisen.

Tekstitykset tehtyämme katsoimme videon alusta loppuun samalla kirjoitusvirheet korjaten. Kiinnitimme huomiota tekstitysten kestoan ja siihen, ehtiikö katsoja varmasti lukea ne ennen tekstirivin vaihtumista. Pyrimme varmistamaan myös suomen- ja englanninkielisen tekstityksen vastaavuuden mahdollisimman lähelle toisiaan sekä alkamaan ja päättymään tarkasti viittomisen tahtiin. Lopputuloksesta tuli selkeä ja sellainen kuin alun perin suunnittelimme.

4.5 Opasvideon jakaminen ja käyttöönotto Kuopion kaupunginkirjastossa

Tässä luvussa käsittelemme sitä, millaista palautetta opasvideosta saimme ja kuinka opasvideon jakaminen ja käyttöönotto tapahtuvat käytännössä. Kun opasvideo oli lopulliselta muodoltaan valmis, lähetimme sen tilaajallemme Kuopion kaupunginkirjaston aineisto- ja kokoelmapäällikölle Minna Koistiselle sekä palvelupäällikkö Liisa Rossille, jotta he voisivat katsoa sen läpi ja antaa siitä palautetta. Sovimme heidän kanssaan tapaamisen, jossa käsittelemme tehtyä opasvideota ja sen julkaisua. Tapasimme keskiviikkona 11. huhtikuuta 2018 Kuopion kaupunginkirjaston tiloissa.

Tilaajamme olivat tyytyväisiä videoon. Heidän mielestään se oli helposti lähestyttävä, rento ja asiakaslähtöinen. He pitivät erityisesti siitä, että video oli kuvattu Kuopion kaupunginkirjaston tiloissa ja esitteli sen tiloja konkreettisesti. Ainut pohdintaa aiheuttanut kohta videolla oli kohta, jossa kerrotaan Kuopion kaupunginkirjaston internet-osoite. Videolla viitotaan osoitteeksi www.kuopio.finna.fi ja osoite on kyseisessä muodossa myös tekstityksessä. Tilaajamme huomasivat kuitenkin osoitteessa virheen, sillä osoitteen virallinen muoto on ainoastaan kuopio.finna.fi. Keskustelimme, kuinka voisimme ratkaista tämän pienen virheen. Tilaajamme ehdotti, että poistaisimme tekstityksestä www-alun, mutta koska tekstitys oli niin sanotusti poltettu kuvaan kiinni, sitä ei pystynyt enää muokkaamaan ilman, että joutuisimme tekemään tekstitykset kokonaan uudelleen alusta asti. Emme myöskään voineet muokata tekstitystä muokkaamatta myös viittomakielistä tekstiä, sillä silloin ne eivät olisi vastanneet toisiaan asiasisällöltään. Kokeilimme tapaamisessa osoitteen molempia muotoja useilla eri selaimilla sekä tietokoneella että älypuhelimella. Osoitteen molemmat muodot toimivat samalla tavalla ja moitteettomasti, joten päätimme, ettemme lähde tekemään tekstitysprosessia uudelleen kolmen kirjaimen vuoksi. Myös eettisestä näkökulmasta katsottuna ratkaisumme oli mielestämme oikea.

Tapaamisen jälkeen jatkoimme yhteydenpitoa tilaajiimme sähköpostitse ja lähetimme videon mp4-muodossa Kuopion kaupungin mediatuottajalle. Hän jakoi videon edelleen Kuopion kaupungin YouTube-kanavalle, josta video jaettiin myös Kuopion kaupunginkirjaston Facebook-sivuille. Video lisättäisiin myöhemmin myös Kuopion kaupungin internet-sivuille.

5 POHDINTA

Tavoitteemme oli tuottaa opasvideo suomalaisella viittomakielellä Kuopion kaupunginkirjaston palveluista ja käytöstä. Video on tekstitetty sekä suomeksi että englanniksi. Videon myötä voimme mahdollisesti kehittää Kuopion alueen kirjastojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Mielestämme opinnäytetyön toiminnallinen osuus eli opasvideo onnistui hyvin ja ilman merkittäviä ongelmia. Lopullinen opasvideo on hyvälaatuinen ja sisältää monipuolista ja kattavaa tietoa Kuopion kaupunginkirjaston käytöstä.

Tämän opinnäytetyön kehittämistehtävä oli kirjallinen raportti ja kuvaus tekemästä toiminnallisesta osuudesta sekä siitä, minkälaisia asioita viittomakielistä opasvideota tehdessä tulee ottaa huomioon. Tässä raportissa olemme kuvanneet työn vaiheita ja opinnäytetyöprosessia kokonaisuutena, sekä kertoneet kohtaamistamme ongelmista.

Videon käsikirjoittaminen sujui ongelmitta ja ideoita syntyi paljon alusta asti. Saimme käsikirjoitukseen sisällytettyä kaiken tarvittavan informaation tilaajan toiveet huomioon ottaen. Lopullinen video olisi voinut olla kestoaltaan lyhyempi, mutta ottaen huomioon sen sisällön ja kaiken siihen mahdutettavan tarvittavan tiedon, olemme tyytyväisiä opasvideon lopulliseen keston. Alun perin meitä arvelutti videon lopullinen kesto, sillä ideoita opasvideoon oli niin paljon. Olisimme halunneet saada kaiken mahdollisen mahtumaan videoon, mutta tämä oli mahdotonta. Tiivistäminen osoittautui kuitenkin lopulta järkeväksi ratkaisuksi, emmekä olisi nähneet tarpeelliseksi lisätä tähän opasvideoon enää mitään muuta. Tätä opinnäytetyötä voisikin kehittää edelleen ja jatkaa kertomalla viittomakielellä myös niistä asioista ja kirjaston palveluista, jotka teemmämme opasvideoon eivät tällä kertaa mahtuneet.

Käsikirjoituksen kääntäminen viittomakielelle oli meille avartava oppimiskokemus ja koimme kehittyvämmä kielitaidoltamme paljon. Pääsimme hyödyntämään viittomakielen taitoamme sekä luovuuttamme käänösratkaisuja pohtiessamme. Saimme vapaat kädet opasvideon tyylin ja rakenteen miettimiseen sekä kääntämiseen, jolloin meillä oli suuri vastuu siitä, minkälaista materiaalia tuotamme ja minkälaisessa yhteydessä

haluamme omien nimiemme näkyvän. Tämä kehitti myös harkintakykyämme ja vastuunottotaitoamme. Se, että tiesimme viittomakielisen lehtorin tarkastavan lopullisen tuotoksen, antoi meille kuitenkin rohkeutta käyttää viittomakielen taitoamme ja luovuuttamme vapaasti, emmekä pelänneet antaa persooniemme näkyä lopullisessa opasvideossa.

Opasvideon kuvaaminen onnistui sujuvasti, sillä saimme pidettyä niin hyvin kiinni käsikirjoituksesta ja kuvauspäivien aikatauluista. Kun aikataulu opasvideon kuvaamisen suhteen piti sovitusti, kuvattua materiaalia kertyi nopeasti ja pääsimme editoimaan videota jo välittömästi kuvausten päätyttyä. Kuvaamisessa koimme tärkeänä sen, että olimme suunnitelleet kuvausprosessin huolellisesti etukäteen. Olimme esimerkiksi tutustuneet kirjaston tiloihin jo entuudestaan, joten kuvauspaikkoihin tutustumiseen ja etsimiseen ei kulunut turhaa aikaa. Kuvauspaikat kirjastossa löytyivät kuin itsestään. Valmistautuminen kuvauksiin oli siis onnistunutta ja toimintamme oli tarkoituksenmukaista sekä kuvausten että koko muun opinnäytetyöprosessin ajan. Ainoaksi ongelmaksi kuvauksissa nousi kirjaston asiakkaiden vaihteleva määrä, sillä halusimme, ettei videolla näkyisi asiakkaita tunnistettavasti. Kärsivällisyydellä ja järjestelmällisyydellä onnistuimme kuitenkin kuvausprosessissa mainiosti.

Opinnäytetyöprosessissamme eniten aikaa veivät videon editoiminen ja tekstittäminen. Koimme haastavaksi tekstitysten kestot eli lukuajat ja niiden muokkaukset. Myös suomenkielisten tekstitysten kääntäminen englanniksi toi aika ajoin ongelmia. Totesimme, ettei sanasta sanaan kääntäminen ollut suurimmilta osin mahdollista, joten pääsimme käyttämään luovuuttamme ja kielitaitoamme myös englanninkielisiä käännösratkaisuja miettiessä. Saimme apua myös Kuopion kaupunginkirjaston englanninkielisiltä internet-sivuilta sekä MOT-sanakirjasta. Ongelmia ilmeni välillä myös tekniikan toimimattomuudessa, mutta selvitimme ne kärsivällisyydellä ja ohjelmien päivitettyillä versioilla.

Koko opinnäytetyöprosessi oli haastava ja vaihderikas, mutta siitä huolimatta palkitseva ja meitä ammatillisesti kehittävä. Oli mahtavaa päästä näkemään työn tulokset ja valmis opasvideo koko prosessin itsenäisen suunnittelun, valmistelun ja konkreettisen toteuttamisen jälkeen. Saimme koko prosessin valmiiksi itsenäisesti. Alkuperäinen aikataulumme opinnäytetyöprosessissa oli tutustua erilaisiin materiaaleihin sekä tehdä

videon käsikirjoitus ja kuvata koko video syksyllä 2017. Näin ollen keväälle 2018 olisi jäänyt videon editointi ja tekstitys sekä prosessin kirjaaminen lopulliseksi opinnäytetyöksi. Tämä aikataulu ei täysin toteutunut. Johtuen kiireisestä alkaneesta lukuvuodesta aikataulumme siirtyi hieman, ja aloitimme videon kuvaamisen vasta helmikuussa 2018. Teimme myös opinnäytetyön prosessin kirjausta samalla heti tammikuusta 2018 alkaen. Saimme koottua yhtenäisen ja loogisen kokonaisuuden, joka toimii tiiviinä ja kattavana tietopakettina Kuopion kaupunginkirjaston palveluista ja käytöstä. Vaikka aikatauluihin tuli muutoksia, prosessissa ei tarvinnut kiirehtiä, vaan saimme meitä ja tilaajaa miellyttäneen huolellisen kokonaisuuden aikaiseksi hyvissä ajoin.

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme vahvistaneet itsenäistä työskentelyämme jäsentämällä ja aikatauluttamalla prosessiamme sekä oppineet suunnittelutaitoja sekä tekemään kompromisseja. Olemme päässeet kehittämään niin itsenäisen työskentelyn taitojamme kuin työelämä- ja yhteistyötaitojamme intensiivisellä parityöskentelyllä ja yhteistyöllä Kuopion kaupunginkirjaston kanssa. Olemme oppineet paljon erilaisista nykyaikaisista tietokoneohjelmista ja niiden käytöstä. Opimme tekstittäessämme, että kuvauspaikkaa valitessa on hyvä ottaa huomioon kuvakulman luoma taustaväri mahdolliselle tekstitykselle. Alkuperäisiä tekstejä luodessamme huomasimme, että valkoinen tekstitys ei erottunut lumisesta taustasta juuri ollenkaan. Tästä johtuen, meidän tuli miettiä tekstityksen väriä huolellisemmin ja kokeilla eri vaihtoehtoja. Mikäli olisimme ajatelleet tätä asiaa etukäteen materiaalia kuvatessamme, olisimme säästäneet tekstitysprosessissa huomattavasti aikaa. Törmäsimme pieneen ongelmaan myös, kun tekstitimme kohtaa, jossa lukukoira Sylvi näkyy. Koiran kuono on sen verran alhaalla kuvassa, että tekstitys peitti sen hetken aikaa. Jos olisimme tajunneet miettiä tekstityksen paikkaa jo koiraa kuvatessamme, olisimme voineet laskea hieman kuvakulmaa, jolloin koiran kuono olisi ollut kuvassa ylempänä. Näin ollen myös tekstitykselle olisi jäänyt runsaasti tilaa koko kohtauksen ajan, vaikka koira olisikin kuonoaan laskenut. Näiden seikkojen oppiminen antaa meille hyvät valmiudet tuottaa vastaavanlaista materiaalia jatkossakin.

Tekemämme opinnäytetyötä voisi mahdollisesti myös jatkaa esimerkiksi kohdentamalla kirjaston palveluita ja kertomalla niistä tarkemmin. Emme saaneet videolle mahdumaan esimerkiksi kirjastoautopalvelun esittelyä tai osastojen tarkempaa kuvausta. Näin ollen opinnäytetyötämme on helppo jatkaa myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Apple Inc. 2017. iMovie-ohje. Mikä on iMovie? Viitattu 4.3.2018.
<https://help.apple.com/imovie/mac/10.1/?lang=fi#/mov5ec96da08>

Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi 2006. Käsitteet haltuun. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käännteessä – Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 21.

Invalidiliitto ry 2018. Viitattu 2.4.2018. <https://www.invalidiliitto.fi/tietoa/liikkumisen-tuen-palvelut/esteettomyys>

Ishida, Richard 2007. Text Size in Translation. W3C Internationalization. Viitattu 1.3.2018. <https://www.w3.org/International/articles/article-text-size>

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2017. ERNOD-hanke. Erityisnuoret ja digiajan osallisuus. Viitattu 4.3.2018. <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/ernod/>
 Kirjastot.fi 2017. Viitattu 3.4.2018. https://www.kirjastot.fi/uutiset/ajankohtaista/yleisten-kirjastojen-yhteinen-tunnus-kayttoon-ed71f?language_content_entity=fi

Kotimaisten kielten keskus 2018. Suomen viittomakielet. Viitattu 1.3.2018.
https://www.kotus.fi/kielitieto/kielet/suomen_viittomakielet

Kuopion kaupunginkirjasto 2017. Finna-verkkokirjasto. Viitattu 4.3.2018. <https://kuopio.finna.fi/>

Kuurojen Liitto 2017. Suomen viittomakielten verkkosanakirja Suvi. Viitattu 4.3.2018. <http://suvi.viittomat.net/>

Laine, Jenni 2006. Tulkkaus kahden modaliteetin ja kahden vieraan kielen välillä. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käännteessä – Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 238.

Maxwell, Karen N.d. What Is Microsoft Paint? Digital Unite. Viitattu 2.4.2018.
<https://www.digitalunite.com/guides/microsoft-programs/what-microsoft-paint>

Microsoft Windows 2018. Windows Movie Maker. Get Started. Viitattu 5.4.2018.
<http://windows.microsoft.com/en-us/windows-live/movie-maker-get-started>

MOT-sanakirja 2018. Viitattu 2.4.2018. <https://mot.kielikone.fi/finelib/netmot.shtml>

Pöntys, Minna 2016. Ohjelmatekstitys – silmin nähtävää puhetta. Teoksessa Tiittula, Liisa & Nuolijärvi, Pirkko (toim.) Puheesta tekstiksi. Puheen kirjallisen esittämisen alueita, keinoja ja rajoja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 135–161.

Rikoslaki 2000/531. Annettu Helsingissä 9.6.2000.

Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Tavoitteena toimivat tulkkausikäytännöt. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käännteessä – Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 170.

Rossi, Liisa 2018. Sylvi somettaa. Kirjoitus Kuono kirjassa -blogissa. Viitattu 4.3.2018. <http://kuonokirjassa.blogspot.fi/2018/02/sylvi-somettaa.html>

Ruedlinger, Ben 2012. Does video length matter? Wistia – Video Hosting for Business. Viitattu 2.4.2018. <https://wistia.com/blog/does-length-matter-it-does-for-video-2k12-edition>

SignWiki 2016. Suomalaisen viittomakielen wikisanakirja. Tietoa SignWikistä. Viitattu 4.3.2018. <http://finsl.signwiki.org/index.php/Signwiki>About>

Suomen Kennelliitto ry 2017. Lukukoirat. Viitattu 4.3.2018. <https://www.kennelliitto.fi/koirat/lukukoirat>

Valli, Clayton & Lucas, Ceil & Mulrooney, Kristin J. & Villanueva, Miako 1992. Linguistics of American Sign Language. An Introduction. 5. painos. Washington DC: Gallaudet University Press.

Viittomakielinen kirjasto Nd. Kirjasto kaikille – Mitä jokaisen tulee tietää kirjastosta? Viitattu 4.3.2018. <http://aineisto.viittomakielinenkirjasto.fi/lisatila/kk/>

Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Visualaces 2017. Viittomakielisten verkkovideoiden vaatimusprofiili. Viitattu 2.4.2018. <http://visualaccess.fi/fi/viittomakieli/viittomakielisten-verkkovideoidenvaatimusprofiili>

LIITE 1. YouTube-linkki opasvideoon

<https://www.youtube.com/watch?v=MhMT1NzrLFE>